

Αρείου Πάγου 1185/1993 (Τμ. Β')

Πηγή: Ε.Ε.Δ. 54/95, σ.231, Δ.Ε.Ν.52/96, σ.237&238

Περίληψη: Οι παθόντες από εργατικό ατύχημα δικαιούνται να ασκήσουν την από το κοινό αστικό δίκαιο αξίωση αποζημιώσεως, εφ' όσον το ατύχημα επήλθε στην εργασία, στην οποία δεν τηρήθηκαν από τον εργοδότη οι διατάξεις περί των όρων ασφαλείας. Ως όροι ασφαλείας νοούνται μόνο εκείνοι που προβλέπονται για την ασφάλεια των εργαζομένων και καθορίζονται από ειδικές διατάξεις και όχι εκείνοι που προβλέπονται για την ασφάλεια τρίτων, ούτε εκείνοι που υπαγορεύονται από τη γενική υποχρέωση προνοίας υπέρ των εργαζομένων. Η αξίωση της οικογενείας του θανόντος από εργατικό ατύχημα για χρηματική ικανοποίηση της ψυχικής τους οδύνης, κατά τους όρους της Α.Κ. 932, είναι νόμιμη, διότι δεν αποτελεί αποζημίωση για περιουσιακή ζημιά. Αρκεί στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος να συνετέλεσε αδικοπραξία του εργοδότη ή των προστιθέντων του, όπως την εννοεί η διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ, η οποία μπορεί να υπάρχει και στην περίπτωση που δεν συντρέχει η ειδική αμέλεια του άρθρου 16 παρ.1 του ν. 551/1915, οπότε η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση μπορεί να συρρέει με την περιορισμένη αποζημίωση του άρθρου 3 του ν. 551/1915.

Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 3 και 16 Α.Κ. άρθρα 662, 914, 922, 928, 932 και 298.

Απόφαση Δικαστηρίου

Πρόεδρος: κ. ΣΩΚΡ. ΣΩΚΡΑΤΕΙΔΗΣ

Εισηγήτης: κ. Ι. ΤΕΤΟΚΑΣ

Δικηγόροι: κκ Ηλ. Δημάκης, Γ. Γιαννής

Σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ.1 σε συνδυασμό και με τα άρθρα 1,2 και 6 του κωδικοποιημένου (β.δ. 24.7/25.8.1920) νόμου 551/1915 οι παθόντες από εργατικό ατύχημα, δηλαδή ατύχημα από βίαιο συμβάν, που επέρχεται σε εργάτη ή υπάλληλο επιχειρήσεων, απ' αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 2 του νόμου, κατά την εκτέλεση της εργασίας ή από αφορμή την εκτέλεσή της (ή τα αντί αυτών δικαιούμενα πρόσωπα), δικαιούνται να ασκήσουν την από το

κοινό αστικό δίκαιο (ΑΚ 914, 922, 928, 298) αξίωση για αποζημίωση και στην περίπτωση, που το ατύχημα επήλθε στην εργασία ή επιχείρηση, στην οποία δεν τηρήθηκαν από τον εργοδότη ή τα απ' αυτόν προστιθέντα πρόσωπα οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών "περί των όρων ασφαλείας", που έπρεπε να είχαν τηρηθεί και εφόσον υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του ατυχήματος και της μη τηρήσεως των "όρων ασφαλείας". Ως τέτοιοι "όροι ασφαλείας" νοούνται μόνον εκείνοι, που προβλέπονται για την ασφάλεια των εργαζομένων και καθορίζονται από ειδικές διατάξεις και όχι οι προβλεπόμενοι για την ασφάλεια τρίτων ούτε οι υπαγορευόμενοι από τη γενική υποχρέωση πρόνοιας (ΑΚ 662) υπέρ των εργαζομένων. Εξάλλου, στο άρθρο 3 του β.δ της 30.11.1911 "περί ασφαλείας και εκμεταλλεύσεως των σιδηροδρόμων" και στο αντίστοιχο άρθρο 3 του δ/τος της 19.7.1928 "περί του ελέγχου επί των Σιδηροδρόμων του Ελληνικού Κράτους" ορίζεται, ότι "εις πάντα τα μέρη, ας ο σιδηρόδρομος διασταυρούται ιστοπέδως με τα οδού τινος εγκαθίστανται κινητοί φράκται... εκτός αναγκαίων εξαιρέσεων, ας δι' αποφάσεως δύναται να επιτρέψη ο Υπουργός Συγκοινωνιών. Ο δε τρόπος, η φύλαξις και αι διατάξεις της υπηρεσίας των κινητών φρακτών κανονίζονται υπό του Υπουργού..." Στο δε Κεφάλαιο Χ του ισχύοντος Κανονισμού Υπηρεσίας των φυλακών γραμμής και των φυλάκων ιστοπέδων διαβάσεων ορίζεται, ότι "ο φύλαξ ιστοπέδου διαβάσεως έχει ως κύριον υπηρεσιακόν προορισμόν την φύλαξιν και την συντήρησιν της ιστοπέδου διαβάσεως και τον χειρισμόν των δρυφάκτων ή αλύσεών της" (παρ.64). Και ότι "εις περίπτωσιν κατά την οποίαν τα δρύφακτα δεν λειτουργούν ο φύλαξ ιστοπέδου διαβάσεως οφείλει να τοποθετηθεί εις κατάλληλον και εμφανές μέρος επί της ιστοπέδου διαβάσεως και να λάβη όλα τα υπό των περιστάσεων ενδεικνυόμενα μέτρα προς εξασφάλισιν της κυκλοφορίας των αμαξοστοιχιών και του κοινού..." (παρ.70). Από τις τελευταίες διατάξεις προκύπτει, ότι το μέτρο της εγκαταστάσεως κινητών φρακτών, στα σημεία, όπου διασταυρώνεται ο σιδηρόδρομος με οδό, δεν θεσπίζεται για την ασφάλεια των εργαζομένων και ειδικότερα του φύλακα της ιστοπέδου διάβασης, αλλά για την "εξασφάλισιν της κυκλοφορίας των αμαξοστοιχιών και του κοινού" δηλ. των διερχομένων από εκεί οχημάτων, των επιβατών τους και των πεζών. Για το σκοπό δε αυτό και ο φύλακας της ιστοπέδου διάβασης, όταν δεν λειτουργούν τα δρύφακτα οφείλει να

τοποθετείται σε κατάλληλο μέρος της διαβάσεως, ώστε ν' αναπληρώνει, κατά ένα τρόπο την έλλειψη των δρυφάκτων για την ασφάλεια των τρίτων, χωρίς να υποχρεούται να στέκει πάνω στη διάβαση. Στην προκειμένη περίπτωση η προσβαλλόμενη απόφαση δέχθηκε ανελέγκτως, ως προς τα περιστατικά του ατυχήματος τα ακόλουθα: Η Α.Τ. (σύζυγος και μητέρα των εναγόντων), που είχε προσληφθεί από τον εναγόμενο (ΟΣΕ), για τη φύλαξη ισοπέδων διαβάσεων, στις 17.11.1979 (ώρα 19.00') εκτελούσε υπηρεσία στην ισόπεδη διάβαση της σιδηροδρομικής γραμμής Αθηνών - Πειραιώς στη διασταύρωση με την οδό Φαλήρου. Επειδή, το πρωί της προηγούμενης ημέρας είχαν καταστραφεί οι κινητοί φράκτες (δρύφακτα) από φορτηγό αυτοκίνητο και είχαν αποσυρθεί από τα αρμόδια όργανα του ΟΣΕ για επισκευή, στεκόταν μπροστά στο φυλάκιο και δεξιά της κινουμένης εκείνη την ώρα αμαξοστοιχίας και σε απόσταση δύο μέτρων από τις σιδηροτροχιές, κρατώντας φανό με ερυθρό φως, απαγορευτικό για τα οχήματα, που επρόκειτο να περάσουν από τη διάβαση αυτή. Ο οδηγός όμως του υπ' αριθμ. * ΙΧΕ αυτοκινήτου, που εκινείτο στην οδό Φαλήρου με κατεύθυνση προς τα Καμίνια του Πειραιά, δεν σταμάτησε, αλλά προχώρησε μέσα στη διάβαση, με αποτέλεσμα το αυτοκίνητό του να παρασυρθεί από τη διερχόμενη αμαξοστοιχία, να εκτραπεί και να πέσει πάνω στη φυλακίδα, την οποία και θανάτωσε. Με τις παραδοχές αυτές ο θάνατος της φυλακίδας αποτελεί προφανώς εργατικό, κατά την προαναφερθείσα έννοια, ατύχημα. Δεν εμπίμπει όμως στη διάταξη του άρθρου 16 παρ.1 του ν. 551/1915 και αν ακόμα οφείλεται στην έλλειψη των κινητών φρακτών (δρυφάκτων), καθόσον, οι κινητοί φράκτες, αποτελούν μεν μέτρα ασφαλείας, προβλεπόμενα από ειδική διάταξη, αλλά τα μέτρα αυτά δεν έχουν ληφθεί για την ασφάλεια των εργαζομένων, ώστε η μη τήρησή τους από τον ΟΣΕ με την άμεση αποκατάσταση των καταστραφέντων φρακτών, να θεμελιώνει ευθύνη του τελευταίου (ΟΣΕ) προς αποζημίωση κατά το κοινό αστικό δίκαιο. Επομένως το Εφετείο, που απέρριψε την κύρια βάση της αγωγής, με την οποία οι ενάγοντες ζητούσαν πλήρη αποζημίωση, βάσει των διατάξεων του κοινού δικαίου (ΑΚ 914 επ.), δεν παραβίασε τις προαναφερόμενες διατάξεις και έτσι ο πρώτος (Κ.Πολ.Δ.559 αριθμ.1) λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο, υπό τα στοιχεία α' έως δ', υποστηρίζονται τα αντίθετα πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

Σύμφωνα με το άρθρο 932 ΑΚ σε περίπτωση αδικοππραξίας, που έχει ως αποτέλεσμα τη θανάτωση προσώπου, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη, κατά την κρίση του, χρηματική ικανοποίηση, λόγω ψυχικής οδύνης στην οικογένεια του θύματος. Η αξίωση αυτή δεν αποκλείεται και στην περίπτωση του εργατικού ατυχήματος από την ειδική ρύθμιση του νόμου 551/1915, γιατί δεν αποτελεί αποζημίωση για περιουσιακή ζημία (Ολ. ΑΠ 444/1964). Αρκεί στην επέλευση του εργατικού ατυχήματος να συνετέλεσε και αδικοππραξία του κυρίου της επιχειρήσεως ή των απ' αυτόν προστιθέντων προσώπων (ΑΚ 922) με την έννοια της διατάξεως του άρθρου 914 ΑΚ, δηλαδή της υπαίτιας ζημιογόνου πράξεως. Και τέτοια αδικοππραξία μπορεί να υπάρχει και στην περίπτωση, που δεν συντρέχει η ειδική αμέλεια του άρθρου 16 παρ.1 του ν. 551, η οποία θεμελιώνει την, από τους κανόνες του κοινού αστικού δικαίου, αξίωση αποζημιώσεως, οπότε η αξίωση για τη χρηματική ικανοποίηση μπορεί να συρρέει με την περιορισμένη αποζημίωση του ν. 551/1915 (αρθρ.3). Στην προκειμένη περίπτωση το Εφετείο πέρα από τις προαναφερθείσες παραδοχές του, δέχεται περαιτέρω και: Ότι για τον προεκτεθέντα θανάσιμο τραυματισμό της φυλακίδας της ισόπεδης διάβασης, συζύγου και μητέρας των εναγόντων, είναι μεν, κατά κύριο λόγο, υπαίτιος ο οδηγός του υπ'αριθμ. * ΙΧΕ αυτοκινήτου. Όμως παραλλήλως ευθύνεται και ο εναγόμενος Οργανισμός (ΟΣΕ), διότι δεν κατέβαλε δια των προστιθέντων στην υπηρεσία του προσώπων την, κατ' αντικειμενική κρίση, απαιτούμενη προσοχή, που μπορούσε να καταβάλει κάθε συνετός άνθρωπος, βάσει των νομικών κανόνων, της κοινής πείρας και λογικής, την οποία, ως εκ των γνώσεων, ιδιοτήτων και ικανοτήτων των προσώπων του, μπορούσε να καταβάλει, ώστε να προΐδει ως δυνατό και ν' αποφύγει το θανατηφόρο αποτέλεσμα. Και ειδικότερα, διότι αν και από το πρωί της προηγούμενης του ατυχήματος ημέρας (16.11.1979) ειδοποιήθηκε (ο ΟΣΕ), για την καταστροφή των δρυφάκτων από την φυλακίδα της αντίστοιχης φυλακής (βάρδιας) και όφειλε και μπορούσε, ως οργανωμένη και επανδρωμένη επιχείρηση, που διαθέτει και τμήμα Μεταλλικών Κατασκευών και αντίστοιχο συνεργείο, να αντικαταστήσει πάραυτα, άλλως να επισκευάσει και να επανατοποθετήσει αυθημερόν τα φθαρέντα δρύφακτα, παρέλειψε να πράξει τούτο δια των προστιθέντων προσώπων του και τοποθέτησε τα δρύφακτα μετά τριήμερον (19.11.1979).

Και με βάση τις παραδοχές αυτές επιδίκασε στους ενάγοντες χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, καίτοι ορθώς, κατά τα προεκτεθέντα, απέρριψε την αγωγή, κατά την κυρία βάση της, για αποζημίωση από τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 ν.551. Με τις κρίσεις του αυτές το Εφετείο ούτε παραβίασε τις διατάξεις των άρθρων 914, 922 επ. Α.Κ. και 16 παρ.1 ν. 551, τις οποίες ορθώς εφήρμοσε αλλά και αιτιολογίες επαρκείς και μη αντιφατικές διέλαβε. Συνεπώς ο τελευταίος αντίθετος, από τα άρθρο 559 αριθμ. 1 και 19, Κ.Πολ.Δ., λόγος αναιρέσεως των εναγόντων, καθώς και οι δύο από τις ίδιες διατάξεις (ΚΠολΔ 559, αριθμ. 1 και 19) λόγοι αναιρέσεως του εναγομένου οργανισμού (ΟΣΕ), πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι. (Αναιρεί την υπ' αριθμ. 2181/1985 απόφαση του Εφετείου Αθηνών).